

Komenský vykládá Komenského

Citáty Jana Amose Komenského

Epizoda 10 – Mezi křesťany

Nezmatenější labyrint

Jen o křesťanském náboženství, jehož vůdcem je ten, který řekl: „Já jsem cesta, pravda a život“ (J 14,6), se věří, že je (a jistě by mělo být) tou svatou cestou na Sion, zaslíbenou proroky, a tak přímou, že na ní ani hloupí nemohou zabloudit (Iz 35,8). Je však křesťanství tou cestou skutečně? Běda, ó běda! Sotva se najde v celém světě labyrint zmatenější, než je křesťanské náboženství (ve své dnešní podobě). Je totiž tak spletité a rozmanité, rozdělené do tolika sekt a rozštěpené tolika tisíci věroučných otázek, názorů na jednotlivé otázky a sporů, že v celém světě není nic tak zmateného. A ještě víc udivuje, že v celém světě nevedou náboženské neshody k tak trpké nenávisti, k tak zarputilým sporům, k tak krvavým pronásledováním, k tak krutým trestům, k tak zuřivým válkám. *Unum Necessarium str. 39*

Co je to jedno nezbytné

Zkrátka, z celého života křesťanů se stal labyrint. Víra se rozkouskovala na tisíce drobných článků; když jeden popřeš, jsi kacír. Život se rozdrobil do sporných případů svědomí, když v něčem selžeš, zachvátí tě pochybnosti. Většinou, která neví, zač prosí, v koho, skrze koho a s jakou důvěrou doufá, se proto touhy a naděje zpochybnily slepou nadějí anebo je sama ze zoufalství zavrhla. Jiní proměnili celou bohoslužbu v ceremonie, jiní spolu s ceremoniemi odmítají nebo zanedbávají i bohoslužbu. A to všechno se děje s takovou rozmanitostí, že kdyby někdo mohl pozorovat všechny najednou, neměl by jinou podívanou než na nesčíslný zástup lidí prohlašujících, že jsou stejnou cestou, ale hnali by se jedni napravo, druzí nalevo, jiní nahoru, další dolů, ale i jedni dopředu a druzí dozadu, a co nejpodivnějšího, jedni by šli po nohách, druzí po hlavách. Zdali je nějaký lék? To jedno nezbytné – vrátit se ke Kristu. To znamená vnímat a sledovat stopy jediného vůdce Krista a nebrat na vědomí stopy všech ostatních tak dlouho, dokud všichni nedosáhneme jednoty víry. *Unum necessarium str. 149*

Každý si myslí, že má pravdu a každý hledá své soukromé zájmy

Sotva je nějaká říše, církev, škola, domácnost nebo lidská mysl tak podle vzoru mechanického stroje sladěna, že vše si v nich musí pomáhat a nic nemůže ničemu překážet. Příčinou toho je, že téměř nikdy se nenamáháme ve prospěch celku a všude převládají soukromé zájmy. Není třeba uvádět příklady neshod národů, jazyků, náboženství, filosofí a států. Kolik hlav, tolik názorů, tolik tužeb, tolik různých úsilí. Každý si o sobě myslí, že pravdu má jen on sám (nebo jeho strana, pokud je opravdu šlechetný) a ostatní že jsou blázni. Každý se stará a usiluje jen o své dobro (nebo o dobro výhradně těch, ke kterým patří) a o ostatní nedbá. Naopak, objevuje se závist a strach, aby se někdo jiný něčeho nezmocnil dřív. Po čem kdo může chňapnout, udělá to, jako bychom se účastnili hry, ve které dobro připadne tomu, kdo ho vyrve ostatním. Nikdo dokonce nešetří lidské krve, pokud z toho může získat nějaký prospěch. Člověk hubí a olupuje člověka, skupina lidí jinou skupinu, národ jiné národy. *Obecná porada o nápravě věcí lidských I. 113*

Každý hledá jen svůj osobní prospěch

Všimněme si i následující věci! Prvotním původem zkažení prvního člověka nebylo nic jiného než to, že opustil společný pramen a obrátil se ke svému soukromému zájmu. A až dodnes se nenalezla jiná příčina a jiný případ pokažení než nešťastné úsilí pouze o osobní prospěch. Nenamáháme se pro společné dobro, ale každý sám pro sebe. Nezajišťujeme svou budoucnost prostřednictvím celku, abychom byli ve všech ohledech v bezpečí, nýbrž marně hoříme jeden pro to, druhý pro ono, a zapomínáme na věci, které jsou možná více důležité. A tak je vše rozerváno, ba dokonce ve zmatku, a jako odměnu za své sobectví si odnášíme věčné sváry mezi sebou navzájem, sváry ve svém nitru i sváry s Bohem.

Skromností se musíme vykazovat vůči výše i níže postaveným, abychom nezapomněli na mírnost, jsme-li někomu nadřizeni, nebo na ochotu k poslušnosti, jsme-li někomu podřízeni. To znamená, že nám má být lhostejné, zda máme postavení nadřizené či podřízené, zda poroučíme nebo posloucháme, a to podle toho, jak to buď vyžaduje naše povolání, nebo jak si toho žádá praktická potřeba. Vždyť ani člověk, který sám není poslušný všude, kde si to vymáhá nutnost, nemůže požadovat poslušnost na jiných. Nechť ten, kdo ví, že je někomu nadřazen, nenese těžce, že někdo jiný je zase postaven výše než on, zato však ať poslušnost, kterou vyžadoval, sám také poslušností splatí. Stejně jako sám nechce nést těžký náklad břemen, nechť se také neopovazuje nakládat neúnosná břemena jiným. Jsme přece žáky pokorného a mírného mistra, který říká: Učte se ode mne, neboť jsem mírný a pokorný ve svém srdci. *Obecná porada o nápravě věcí lidských II. 216*

Opilství

Opilství je, za prvé, samo o sobě neřestí více než zvířecí, za druhé, uvolňuje a podněcuje jiné neřesti (Seneca, list 84). Vstupuje víno a odchází tajemství.

Víno a opojný nápoj jsou v písmu zakázány těm, kteří se zabývají závažnými záležitostmi, a to božskými i lidskými. Týká se to kněží (Lv 10,9), králů a soudců (Př 31,4–7) a osob zasvěcených Bohu, kteří jako Samson nebo Jan složili nazírský slib (Nu 6,3).

Opilství není nic jiného než veselé šílenství. Opilec je jen vyprahlá pemza, věčně žíznivá houba. Opilství je stále kouřící a dýmající komín, který zatemňuje mysl černým mračnem, tělo vystavuje škodlivému ovzduší a nakonec svého ctitele všelijak postihuje, až ho přivede do hrobu. *Obecná porada o nápravě věcí lidských II. 207*

Aby neupadl v nečlověka

Je žádoucí, aby žádný člověk neupadal v nečlověka, je také žádoucí, aby nikdo nezůstával bez vzdělávání. Neboť již vzhledem k samotné lidské podstatě je jasné, že se zvrhají ti, kterým se nedostalo vzdělání. Vždyť poznávací síla mysli, není-li zaměstnávána pravými předměty, jimiž by se usměrňovala, vytváří si sama všemožné prázdné představy a dává se jimi obludně klamat. *Obecná porada o nápravě věcí lidských III. 18*

Výchova k lidství

Je tedy zřejmé, že se neradí nic nemožného, radí-li se, aby všichni lidé bez výjimky byli vychováni k lidství. *Obecná porada o nápravě věcí lidských III. 21*

Citáty jsou vybrány z těchto knih Jana Amose Komenského a vztahují se vždy k obsahu jednotlivých dílů animovaného seriálu:

KOMENSKÝ, J. A. *Obecná porada o nápravě věci lidských*, I., II., III., Praha: Nakladatelství Svoboda, 1992.

KOMENSKÝ, J. A. *Labyrint světa a ráj srdce*, Žandov: Nakladatelství Poutníkova četba, 2010.

KOMENSKÝ, J. A. *Unum Necessarium - Jedno nezbytné*, Praha: Nakladatelství Kalich, 1999.

KOMENSKÝ, J. A. *Předehra pansofie, Objasnění pansofických pokusů*, Praha: Nakladatelství Academia, 2010

KOMENSKÝ, J. A. *Didactica*. In Dílo Jana Amose Komenského Opera omnia, sv. 11, Praha: Nakladatelství Academia, 1973

KOMENSKÝ, J. A. *Epistula ad Montanum*. In Dílo Jana Amose Komenského Opera omnia, sv. 1, Praha: Nakladatelství Academia, 1969

Odkazy u citátů z Obecné porady o nápravě lidských jsou ve formátu svazek (římskými číslicemi) a číslo stránky.

ČESKÉ STUDNY

